

Op pad rondom Natuurgebied De Brand

WandelZoekpagina

Lengte

15 km

Start- en eindpunt

café 't Gommelen
Biezenmortelsestraat 1
5074 PD Biezenmortel

Openbaar vervoer

Buurtbus 639
Bravo/Arriva 's
Hertogenbosch - Udenhout.
Bushalte Zandkantseweg -
Biezenmortelsestraat, nabij
het startpunt.

Parkeren

Café 't Gommelen,
Biezenmortelsestraat 1,
5074 PD Biezenmortel

Horeca

café 't Gommelen
Biezenmortelsestraat 1
5074 PD Biezenmortel

café De Rustende Jager
Oude Bosschebaan 11
5074 RC Biezenmortel

restaurant De Baron
Schoorstraat 37
5071 RC Udenhout

Op enkele punten onderweg
zijn banken en
picknickplaatsen ingericht.

Routemaker

Charles Aerssens

Versiedatum

02-10-2025

Hart van Brabant

De rondwandeling voert door Natuurgebied De Brand ten zuiden van het stuifzandgebied van de Loonsche en Drunensche Duinen. Het gebied is een natte natuurparel, die tot een van de meest waardevolle en natte natuurgebieden in Brabant behoort, doordat Zandleij hier is verlegd en uit drassige bossen met vochtige graslanden bestaat. In Natuurgebied De Brand wordt nu water vastgehouden en kan door natuurontwikkeling de waterkwaliteit worden verbeterd. We vertrekken vanaf Café 't Gommelen, waar we de Gijsbergsche Steeg volgen naar de Zandleij. We lopen deze waterloop stroomafwaarts, verlaten De Brand en steken door naar de Oude Bosschebaan. De route komt in natuurontwikkelingsgebied Hengstven, dat de verbinding vormt tussen het natte moerasgebied van De Brand en het droge zandlandschap van de Loonsche en Drunensche Duinen. Over de vlonderbrug van het Hengstven bereiken we door het bos horecagelegenheid De Rustende Jager om daarna over de Zandkantse Leij opnieuw Natuurgebied De Brand te betreden. We volgen deels de groengele markering over het traject van de gedempte Zandleij via een vlonderpad. Door bospaden komen we aan de zuidzijde van Natuurgebied De Brand aan de Endekeloop, die overtollig water uit het gebied afvoert. Café 't Gommelen is nu niet ver meer!

De rondwandeling volgt deels de routemarkeringen van het Wandelroutenetwerk van VisitBrabant. Routebeschrijving via knooppunten: 27 21 - 01 - 77 10 - 08 18 - 84 24 - 26 - 28 26 - 25 - 05 27. Deze knooppunten zijn herkenningspunten onderweg. Het gebruik van kaart en GPS zijn dus noodzakelijk.

Routebeschrijving

L.A.W.V. "VIA-VIA"

1 De rondwandeling vertrekt vanaf de parkeerplaats bij Café 't Gommelen aan de Gommelsestraat met aan de rotonde KNP27. We volgen de Gommelsestraat een tiental meters noordwaarts voorbij het trafohuisje en slaan hier meteen rechtsaf het Natuurgebied De Brand (1) in. We volgen het bospad, dat even verderop door een open gebiedje uitkomt op de Gijsbergsche Steeg. Dit oude pad, ook wel Giersbergsche Steeg genoemd, vormde in het verleden de scheiding tussen enerzijds de Hemelrijkse hoeve aan de Oude Bosschebaan en het Leengoed van de Heren van Boxtel en anderzijds het Giersbergs Broek, dat Hertog Jan II van Brabant in 1299 in leen gegeven heeft aan de Cisterciënzerinnenabdij Ter Kameren bij Brussel. Waar ook het beekje de Roomleij rechtuit stroomt, wandelen we linksaf en volgen de groengele routemarkering op de Gijsbergse Steeg over een afstand van 1 kilometer langs de bosrand en de open weidepercelen tot we aan de Zandleij staan. Onderweg passeren we het naambordje 'de bimd, buske van de tante, augustus 2023'.

2 Aan de Zandleij steken we het bruggetje over met KNP21 en volgen naar rechts het oeverpad langs de waterloop, die door de rietkraag aan het zicht onttrokken is. Aan de overzijde van de Zandleij ligt het oude bosgebied uit de 14e eeuw van de Hoornmanken Tiend. We passeren een vervallen bankje en komen verderop door het hekje aan de Zandkantseweg bij KNP01, die we oversteken en waar we rechtuit opnieuw de route langs de Zandleij volgen. Over het open terrein hebben we zicht op de bebouwing aan de Oude Bosschebaan. Bij KNP77 steken we de Biezenmortelsestraat over om opnieuw het grasbaantje op de oever van de Zandleij te volgen tot we zicht krijgen op het bruggetje over de waterloop. De wandelroute gaat op dit punt linksaf door het bosje en komt op een

onverhard pad uit, dat we noordwaarts vervolgen. Met een bocht naar rechts langs een hoge omheining passeren we de nu overwoekerde voormalige forellenvijver en komen op de dubbele splitsing van de Oude Bosschebaan.

3 Op deze driehoek gaat de route langs de berm paal van het routenetwerk rechtuit de brede zandweg (Prins Bernardlaantje) in met de bocht naar links passeren we bij KNP10 Mini Camping Weideblik. Rechtsaf het zandpad volgen komen we aan KNP08, waar we door het klaphekje het uitgestrekte open natuurgebied van het Hengstven en Boompjesven. Het gebied is een belangrijke verbinding tussen het droge stuifzandgebied van de Loonsche en Drunensche Duinen en het natte moerasgebied De Brand. We doorkruisen het open gebied over de grasbaan en passeren de vlinderbrug. Langs het bankje komen we en door het klaphekje bereikt de route na het open terrein aan de rechterzijde een bankje op het kruispunt van zandwegen. We wandelen hier rechtuit langs het prikkeldraad en worden naar links afgeleid door het bos. Op het kruispunt van bospaden steken we schuin naar links over tot we aan het mountainbike pad komen. Naar links loopt de groengele markering van het wandelroutenetwerk samen met het mountainbike pad (even opletten!) naar KNP18 op de Oude Bosschebaan. Rechtsaf bereiken we bij KNP84 met infopanelen Wandel- en Fietsroute Brabant en ANWB-paddenstoel 22075 Horecagelegenheid 'De Rustende Jager', een drukke, maar ideale plek voor een pauzemoment!

4 Vanaf Uitspanning 'De Rustende Jager' volgen we de zandweg van de Oude Bosschebaan langs de rand van de Loonsche en Drunensche Duinen tot we na 480 meter linksaf langs het prikkeldraad het grasbaantje volgen haar de verharding. Oversteken

en door het draalhekje komen we aan het betonnen bruggetje over de omgelegde Zandleij. Hier zijn we terug in Natuurgebied De Brand! Nu wandelen we naar links en met de bocht naar rechts is al direct te merken dat we in drassig en moerasgebied komen. Even verderop Gaat de route over de afgedamde tak van Zandkantse Leij. We houden naar rechts aan en wandelen met de klok mee langs de bosrand tot in de hoek, waar het bospad ons linksaf leidt. De route voert ons door het bos naar de kruising met de Brandse Steeg en de gedempte waterloop van de oorspronkelijke Zandleij midden in Natuurgebied De Brand. We wandelen rechtsaf over het smalle pad dat omzoomd is met hoog opgeschoten riet, oeverbegroeiing van de eens hier stromende Zandleij. Zo komen we aan de vlonderbrug op een drassig en moerassig deel in Natuurgebied De Brand. Dit traject leidt ons naar KNP24 aan de Aschotse Steeg, een ontsluitingsweggetje vanuit Udenhout. Over het bruggetje linksaf worden we verderop opnieuw naar links afgeleid en enkele bochten volgen komen we op een bospad dat we helemaal uitlopen tot we bij KNP28 op de Schoorstraat staan bij Horeca De Baron. Opnieuw de plek voor een rustmoment!

5 Vanaf KNP28 wandelen we richting KNP25 met een aftakking naar het Mariakapelletje aan de Schoorstraat met KNP26. Door het laantje gaat de

route naar KNP25. Rechttuit komen we aan de linkerzijde aan een vennetje met zitbank. Hier wandelen we naar rechts bij de berm paal via de balken over het slootje tot aan de T-splitsing, waar we naar links afslaan. We volgen het bospad tot we in het open bomenbosje naar rechts worden afgeleid. We volgen het brede laantje met aan de rechterzijde een sloot. Als het bos aan de linkerkant zich opent, staan we aan de Endekeloop. Deze waterloop langs de zuidkant van het Natuurgebied De Brand is gegraven in het kader van de vernatting en natuurontwikkeling ter vervanging van de gedempte Zandleij, die door De Brand liep. Het water in De Brand wordt nu beter vastgehouden en overtollig water kan afstromen door die Endekeloop. We kiezen voor het paadje linksaf, de groengele markering volgend langs de oeverbosschage. We worden over de Endekeloop geleid en blijven de waterloop volgen. We steken de Aschotsche Steeg over bij KNP5 en vervolgen de route langs de Endekeloop. We negeren de afslag naar rechts en met de bocht mee langs het open weidegebied buigt de Endekeloop scherp naar rechts aan de Brandse Steeg. Hier gaat de route meteen linksaf om even verderop aan de andere zijde van de waterloop langs de bosrand verder te gaan. We steken nogmaals de Endekeloop over en als we voorbij de stuw zijn gekomen. Bereiken we na de sluitboom de Gommelsestraat. Naar rechts komen we aan het eindpunt van deze rondwandeling: Café 't Gommelen.

Omgevingsinformatie

1- Natuurgebied De Brand

Natuurgebied De Brand is 482 hectaren groot en behoort toe aan het Brabants Landschap. Het is een gevarieerd en kleinschalig landschap in het dal van de Zandkantse Leij, die in het noorden grenst aan het stuifzandgebied van de Loonsche en Drunensche Duinen. Het gebied bestaat uit bossen en moerassen, afgewisseld met vochtige graslanden. In de Vroege Middeleeuwen is De Brand eigendom van de Abdij van Tongerlo, die het gebied in 1232 heeft verkregen van Hertog Jan van Brabant. Dan wordt hier het veengebied afgegraven in lange smalle kavels, die voor de ene helft bezet zijn met cultuurland, voor de andere helft met hakhoutbos. Nu is Natuurgebied De Brand een Natte Natuurparel en is een van de meest waardevolle en natte natuurgebieden in Brabant. In de natte graslanden staan pinksterbloem en koekoeksbloem, in sloten groeien holpijp, waterviolier en dotterbloem. De bosbodem is in het voorjaar bezet met gele dovenetel, bosanemoon en kruipend zenegroen. Aan de Zandkantse Leij liggen ook zeggenmoerassen met wateraardbei en Spaanse ruiter en een groot rietveld. De tientallen poelen maken dit gebied tot het rijkste amfibieëengebied van

Brabant en op zon beschenen plekken in het bos vliegen nog de kleine ijsvogelvlieder en grote weerschijnvlieder. In 2017 heeft Staatsbosbeheer Natuurgebied De Brand teruggebracht tot een gebied, waar meer en langer water kan worden vastgehouden. Door die natuurontwikkeling wordt verdroging en voedselrijkdom door fosfaten en stikstof tegengegaan en wordt de waterkwaliteit verbeterd. Hiervoor is door Waterschap De Dommel de oorspronkelijke Zandleij afgedamd en de afvoer van het grootste deel van het water omgeleid via de noordelijk gelegen Zandkantse Leij. Hierdoor is Natuurgebied De Brand veel natter geworden natter en is de gedempte Zandleij teruggebracht tot een sloot. Al het water stroomt door deze maatregelen alleen nog aan de noordzijde van het gebied door de Zandkantse Leij.

2 - Zandleij

Het beekdal van de gedempte Zandleij is op de route in Natuurgebied De Brand beeldbepalend! Het stroompje is nooit geheel natuurlijk geweest en men neemt aan dat de Zandleij in de periode van de 14e tot de 18e eeuw gegraven is. Tussen 1919 en 1929 zorgt de waterloop voor de afvoer het afvalwater van de stad Tilburg en zijn textielindustrie via een complex van vloeivelden ten noorden van Tilburg door het natte en laaggelegen natuurgebied De Brand. Het natuurherstelproject van Brabants Landschap heeft er in 2017 voor gezorgd, dat al het water dat voorheen via de Zandleij door het natuurgebied stroomde, nu via een nieuwe bedding van de Zandleij om De Brand heen wordt geleid. Hierdoor is de grondwaterspiegel in Natuurgebied De Brand door Staatsbosbeheer omhoog gebracht en wordt het kwelwater niet snel meer afgevoerd. Zo is een 'Natte Natuurparel De Brand' gerealiseerd met moerassige en drassige bos- en weidegebiedjes en zo kan bij overvloedige regenval dit gebied weer overstromen

3 - Het Hengstven

Dit natuurgebied vormt een belangrijke verbinding tussen het noordelijk gelegen droge zandlandschap van de Loonsche en Drunensche Duinen en het zuidelijk gelegen natte moerasgebied van De Brand. Sinds 2015 is dit vroegere agrarische landbouwgebied opnieuw ingericht naar een mozaïeklandschap van bloemrijk grasland, droge en natte heide, houtwallen en kleinschalige akkers. Toch is deze metamorfose naar een natuurgebied niet de eerste grote landschapsverandering in de geschiedenis van het Hengstven. Al in de dertiende eeuw zijn de oerbossen in dit drassige gebied gekapt en komt er heide en later akker- en weidegebied voor in de plaats. Natuurmonumenten heeft in samenwerking met de Duinboeren dit oorspronkelijk drassige vennengebied met drie vennen: Boompjesven, Diepven en Hengstven weer in ere hersteld. De waterstand is verhoogd en de bemeste bovenste grondlaag van de oorspronkelijke zandbodem verwijderd en krijgt ook de heide weer kansen om te groeien. Dit draagt bij aan een grotere biodiversiteit van de flora en fauna.

3 - De Rustende Jager

Uitspanning De Rustende Jager, gelegen aan de Oude Bosschebaan, is al sinds mensenheugenis hét cafeetje van buurtschap Den Brand in Udenhout is. Het oude cafeetje ligt van oudsher gunstig aan een kruispunt van wegen en aan de ingang door de duinen naar Giersbergen. Het is al sinds 1920 in handen van de familie Klijn, die het boerderijcafeetje in 1934 aan Natuurmonumenten koopt op voorwaarde, dat ze er altijd mogen blijven wonen. Aan het einde van WOII bij de bevrijding van Udenhout in oktober 1944 wordt het rustieke cafeetje De Rustende Jager door de Duitsers in brand geschoten en na de oorlog weer opgebouwd in landelijke stijl, waar de jagers, maar ook de militairen, die jarenlang in de duinen op bivak zijn, een borreltje konden kopen. Maar in de jaren '70-'80 van de vorige eeuw krijgt het café een andere klandizie, doordat de verbindingswegen verhard worden. Het wordt voor de toeristen naar de Loonsche en Drunensche Duinen beter bereikbaar. Bovendien komt in 1988 De Rustende Jager weer in handen van de familie Klijn en zorgt de blijvende samenwerking met Natuurmonumenten voor toenemend succes.

3 - Mariakapel aan de Schoorstraat

De Mariakapel is gebouwd in 1946 ter nagedachtenis aan de omgekomen inwoners van Udenhout tijdens en kort na WOII. Op 26 oktober 1944 immers wordt Udenhout van de Duitsers bevrijd door de

11de Hussars Regiment van de Britse 7th Armoured Division, die ook wel 'Desert Rats' genoemd. De kapel is een ontwerp van de Goirlese architect Jos Bedaux en diverse Udenhoutse bouwvakkers hebben aan de realisatie van de kapel gewerkt. Op 4 mei 1946 is de eerste steen gelegd door Burgemeester Meuwese. In de kapel komt een Mariabeeld van beeldend kunstenaar Luc van Hoek. Tijdens de dodenherdenking in 1948 wordt een gedenksteen onthuld, waarop de namen van de oorlogsslachtoffers staan vermeld. Deze steen is in 1953 vervangen door een gedenksteen van beeldhouwer Leo Maümler. In de kapel hangen tevens de plaquettes met de namen van bij bevrijding van Udenhout gesneuvelde drie Engelse soldaten, evenals de namen van de gedeeltelijk Engelse, gedeeltelijk Canadese vliegtuigbemanning die in de nacht van 16 op 17 juni 1944 om het leven kwam in Biezenmortel. En er hangt een plaquette ter herinnering aan de 491-the Bombardment Group H met daarop de namen van 18 Amerikanen, die het leven verloren bij de crash van een Amerikaanse bommenwerper op 18 september 1944. De muurschilderingen op de boog achter het Mariabeeld en de twee glas-in-lood ramen dateren uit 1954 en zijn van de hand van glazenier Jacques Verheyen uit Echt.

